

TEKNOLOJİ İLE SANAT İLİŞKİSİ VE BİR DİJİTAL SANAT ÖRNEĞİ OLARAK INSTAGRAM

Harun TÜRKMENOĞLU¹

ÖZET

Teknoloji günümüz yaşam biçimleri içinde kültürden sanata kadar tüm değer yapılarında etkili bir araçtır. Günümüz bireyselliğinin kontrol edilmesinde de etkili olan teknoloji gerek avantajları gerek dezavantajları ile neredeyse tüm toplumsal yapılarda varlık göstermektedir. Teknoloji günlük hayatta yaşamı kolaylaştırıcı, düzenleyici iken bilimsel ve sanatsal olana etkisi ile de farklı söylemlerin ortaya çıkmasını sağlamıştır denilebilir.

21. yüzyılın şekillenişinde etkili olan bu mecra özellikle sanatta bir medya olarak yeni biçimlerin, farklı tekniklerin ortaya çıkmasını sağlamış aynı zamanda sanatçı/tasarımcı içinde sınırların ortadan kalmasını sağlamıştır. Bugün bir sanatçı/tasarımcı dünyanın her yerinde istediği şekilde varlık gösterebilmekte ve üretimlerine yön verebilmektedir. Bilgisayar yazılımlarının ve teknolojinin bu denli önem kazanması sanatçılara tekniklerini iletmemekte ve ya direk olarak bu sayısal çözümlerle üretimde bulunmalarına imkân sağlamaktadır.

Araştırma kapsamında ele alınan Instagram’ında günümüz üretim şekilleri içerisinde bu kadar etkili olmasını sağlayan fotoğraf düzenlemesine imkân vermesi ve yakalanmış fotoğraflar üzerinde çok basit bir şekilde özgün efektler uygulatabilmesidir. Nitel araştırma tekniği kullanılan araştırma Instagram örnekleminde sanatçıların teknolojiden faydalanarak kalıplaşmış sanat anlayışlarının ne denli dışına çıktıklarını ve farklı beğeni düzeylerinin oluşmasında etkili olduklarını ele alması bakımından önemlidir denilebilir.

Anahtar Kelimeler: Sanat, Teknoloji, Dijital Sanat, Instagram.

¹ Arş. Gör. Selçuk Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Grafik Bölümü,
harunturkmenoglu(at)gmail. com

THE RELATION BETWEEN ART AND TECHNOLOGY AND INSTAGRAM AS A DIGITAL ART EXAMPLE

ABSTRACT

From culture to art, technology is a powerful tool for the existence of today's life styles. In today's world the individualism is controlled by technology, which has its advantages and disadvantages but it is present in almost every social structures. It is possible to say that while technology became a facilitator and a regulator in everyday life, its scientific and artistic effect has led different discourses to emerge.

Technology has shaped the 21st century. Especially as a medium in art, new forms and technics have developed and the boundaries between artist/designer have vanished. Today, an artist/designer can be present anywhere around the world giving direction to artistic productivity. Computer software and technology gaining such an importance enables artists to improve their techniques or directly helps them to produce with numerical analysis.

Within the research, the reason why Instagram is so effective amongst the other tools of productions is analyzed. Instagram allows photograph editing and the application of unique effects. During the research qualitative research technique is applied. The research has an importance in the context of analyzing how artists break the rigid sense of art and how they create different levels of admiration by using technology.

Keywords: Art, Technology, Digital Art, Instagram.

1.GİRİŞ

Bilgisayar, akıllı telefon gibi teknolojinin öncüsü sayılabilecek aletlerin hayatımızdaki rolünün son derece fazlalaşması sebebiyle son yıllarda görmekteyiz ki; başta sanatçılar olmak üzere, sanat eğitmenlerinin ve sanatseverlerin sanat odaklı teknoloji kullanımı oldukça fazlalaşmıştır. Mağara resimlerinin üzerinden asırlar geçtikten sonra bugün insanoğlu sanat eserini doğadan elde ettiği boyaların yanı sıra, ışıklarla, pixellerle üretir hale gelmiştir. Hatta öyle ki teknoloji sanat için sadece bir araç olmakla yetinmeyerek sanatın yapıldığı ortamın bizzat kendisi olma yolunda oldukça ileriye gitmiştir.

Geleneksel yöntemler kullanılarak üretilen sanat eserlerinde üretim süreci aylarca sürerken gelişmiş teknolojik aletler yardımı ile bu süre olabildiğince azaltılmakta hatta kimi zaman günlerin yerini saniyeler almaktadır. Sanatçının ulaşmak istediği sonuca ilerlerken katettiği yol, harcadığı süre ve efor bu noktada kullanılan imkanların çoğalması ve değişmesi ile çok daha azalmaktadır. Sanatçının problemine çözüm üreten teknolojik aletler yaygınlaştıkça da siber sanat kavramı gelişmeye ve evrilmeye devam ederek sanat odaklı yazılım ve donanım üretiminin de hızla artacağı kaçınılmaz bir sonuç gibi görünmektedir.

Sanatın teknoloji ile olan ilişkisi tarih boyunca birbiriyle doğru orantılı gelişmiştir. Aynı zamanda bu iki kavram insanı diğer varlıklardan ayıran iki temel unsur olarak var olmuştur. Dolayısıyla, bir yapıtın üretim sürecinde teknolojinin varlığı, sanatta doğayı yansıtmaktan uzaklaşarak bir deney görüntüsü vermiştir. Sanatçı, başka araçlarla ya da tekniklerle üretmesi mümkün olmayan sanatsal yapıtlarını bilgisayar teknolojisini kullanarak üretmeye başlamıştır. Bilgisayarın devreye girmesiyle birlikte öncelikle gerçeğin anlamı, içeriği, konumu neredeyse tümünden değişmiştir. Sanallık artık her alanda ve düzeyde yerleşik gerçeğin yerini almış, sanatsal üretimde ön plana çıkmıştır (Sağlamtimur, 2010, s.215).

Bu noktadan hareketle diyebiliriz ki, sanatta teknoloji kullanımı sadece teknolojik aletlerin geleneksel üretimler için bir araç olarak kullanımı

şeklinde değil, sanatçının amacına ulaşmak için çıktığı yolda imkânsızlıklarını ortadan kaldırmak için de karşımıza çıkabilmektedir.

Bilgisayar teknolojisinin sunduğu yeni ifade biçimlerinin devreye girmesiyle birlikte, güçlkle elde edilen ifade biçimleri, çok daha kolay elde edilebilmiştir. Bu durum sanatçının, sanat eğitimcisinin, dijital sanat üretim türleriyle etkileşiminin artmasına neden olmuştur. Her alanda ve her düzeyde bu etkileşimler, sanatsal üretimde ön plana çıkmıştır.

Bilgisayar teknolojisi, sadece baskı, resim, fotoğraf, video, müzik ve heykel gibi sanatın geleneksel formlarını dönüştürmekle kalmamış, internet sanatı, yazılım sanatı, piksel sanatı, dijital sergilemeler ve sanal gerçeklik gibi tüm yeni formların da sanatsal çalışmalar olarak kabul edilmesini sağlamıştır (Çokokumuş, 2012, s.51).

Sanat; Türk Dil Kurumu sözlüğünde; "Bir duygu, tasarı, güzellik vb.nin anlatımında kullanılan yöntemlerin tamamı veya bu anlatım sonucunda ortaya çıkan üstün yaratıcılık" ve "Bir şeyi güzel yapmak için uygulanan kuralların tümü" tanımları ile yer almıştır. Konuya sadece bu tanımlar üzerinden yaklaşmak belki yetersiz olarak görülebilir ancak; bu tanımlardan da yola çıkılarak üzerinde asıl durulması gereken konu; aslında sanatçının yaratıcı yönünü ortaya koyabilmesi amacıyla bir malzemeye; yani bir araca, bir enstrümana, kesinlikle ihtiyacı olduğudur. Sanatçının hayal gücünün ve duygusal zenginliğinin ne kadar fazla veya büyük olduğundan öte aslında burada üzerinde durulması gereken konu, bu yeterliliklerin yanı sıra ne denli teknik bilgiye ya da ekipmana sahip olduğudur.

Fiziki alanlardan sosyal alanlara kadar toplumun ihtiyaçlarının çözümlenmesinde; yaşanan teknolojik gelişmelerin büyük etkisi olmuş, bu bağlamda yaşanan gelişmelerde "insan" daha çok edilgen gibi ele alınsa da, bir diğer açıdan etken konumunda da yer almıştır. Bu açıdan bakıldığında "İnsan"ı diğer canlılardan ayıran şeyin "Homo Sapiens" yani düşünen yaratık olması değil "Homo Faber" yani üreten, bu üretimin sonuçlarını ortaya koyabilen bir canlı olmasıdır denilebilir. Zira homo faber kelime anlamı olarak alet yapan insan anlamına gelmektedir.

İnsanoğlu; önceleri çok basit aletler, aygıtlar yapmış; sonraları ise bu yapıtlarını "Estetik" ile yeniden yorumlamıştır. Bir süre "Doğadan algıladı"

güzellikleri aynen üretebilme" heyecanı ile sanatın çeşitli dallarında en güzel ürünlerini vermiştir. Diğer yandan, bilgisi arttığı ölçüde bilim ve teknolojiyi de geliştirmiş; yaşanan gelişmelere bağlı olarak sanatın da bu alanlar ile olan etkileşimi artmıştır denilebilir. Birbirleri ile etkileşim halinde gelişme gösteren bu durum, sanatçının hayal gücünün gelişmesini de sağlamıştır. Bu açıdan bakıldığında teknoloji; insana dair her konuda ve dolayısı ile çalışmalarında sanatçıya en büyük ışık kaynağı rolünü oynamıştır, bir yandan yepyeni buluşlar yaparken bir yandan da yepyeni sanat türleri ortaya çıkmasını sağlamıştır denilebilir. (Akman, 1984, s.330).

Geçmişten günümüze sanatsal üretim “geleneksel yöntem”, “mekanik yeniden üretim” ve “dijital yöntem” olmak üzere üç aşamada ele alınabilmektedir. Geleneksel yöntemlerle üretilen eserlerin biricik ve özgünlükleri mekanik yeniden üretim yöntemleriyle son bulmuştur. Sanayi Devrimi ve mekanizasyonun gelişimiyle birlikte meydana gelen teknik gelişmeler, 1830’larda fotoğrafın bulunuşuyla yeniden-üretim ve kitle iletişiminin olanaklı duruma gelmesi geleneksel yöntemlerle üretilen eserleri daha geniş kitlelere ulaştırmıştır. Bilgisayar aracılığıyla ve sayısal yoldan imge üretimi ve sanal eserler üretme günümüzde dijital yöntemle birlikte yaygınlaşmıştır. Ancak, bilgisayar sanatını kabul etmede, başlangıçta geleneksel sanat ve mekanik yeniden üretim toplumları oldukça isteksiz olmuştur.

Günümüzde teknoloji temelli artan üretimler, süregelen sanat tarihinin, dijital sanatı da içine alacak şekilde yeniden ele alınması gereğini zorunlu hale getirmiştir denilebilir. (Sağlamtimur, 2010, s.216).

Bu bağlamda teknolojik ekipmanlar yardımıyla oluşturulmuş sanat çalışmaları "teknoloji ve sanat ilişkisi" çerçevesinde ele alındığında; geleneksel olarak sınıflanmış sanat anlayışları ile bilgisayarın etkili olduğu sanat anlayışlarının aynı noktada buluşması, ortaya çıkan yeni yaklaşımların gerek teknik gerekse estetik taraflarının mevcutta var olan sanat biçimlerinden doğmuş olduğu söylenebilir. Değişimi/dönüşümü halen devam eden teknoloji ile etkileşim içerisinde olan sanat da kendini yenilemiş, farklı teknikleri bir arada kullanarak yeni oluşumlar, anlayışlar, üsluplar ortaya çıkmasına sebep olmuştur.

Yaşanan gelişmeler ile yeni sanat akımları eski sanat dallarına bazı noktalarda alternatif oluştururken kullanmaya başladığı yeni imkanlar ve ekipman çeşitliliği ile bilinen anlamda geleneksel sanat anlayışının çerçevesini zorlamıştır.

Bilimsel ve teknolojik alanda kaydedilen gelişmeler, Kitle iletişim teknolojisindeki ilerlemeler, sosyal ağlar ve özellikle insanların internet sayesinde herhangi bir konuyla ilgili bilginin kaynağına bir tuşla ulaşabilmesi bilgisayarların elektronik aygıtların tüm dünya çapında yaygın olarak kullanılması, bilginin ve sanatın dijital teknolojilerin vasıtasıyla kültürlerarası ortamlara hızla aktarılabilmesi, günümüzde bilişim çağı olarak adlandırılmaktadır. Bunun sonucunda neredeyse uluslararası sınırlar ortadan kalkmıştır denilebilir. Çağın gelişmiş teknolojisi sanatçının, geçmişten günümüze kadar alışmış olduğu ve en iyi bildiği malzeme tuval ve boyaya dokunmadan, boyanın kokusunu hissetmeden, kendi bulunduğu mekanının dışında başka bir zaman ve mekan gerçekliğiyle işleyen sanal ortamda "sanat" üretebilir hale getirmiştir. Sanat bilgisi ve tecrübesinden öte teknik beceri ve matematiksel bilginin üstün geldiği belirli dokunuş, bekleyiş ve tamamlama kurallarıyla işleyen aslında tamamen sistematik yani sanatçıyı kendi kurallarına bağlayan bir üretim ortamıyla mücadele olgusunu da ortaya çıkarmıştır (Çokokumuş, 2012, s.53).

Tüm bu yaklaşımlardan hareketle denilebilir ki; "Sanat" ilk gününden bugüne dek geride bıraktığı binlerce yıllık süreçte, etkisi altında kaldığı birçok akımın, düşüncenin, toplumsal yapının, teknolojinin dinamiklerine bağlı olarak, salt varlığının önemini artırarak gelişmiştir. 21. Yüzyılda da bilgi toplumunun teknolojisine ayak uydurarak "dijital sanat" kavramı ile bambaşka bir şekle bürünmüştür.

Dijital Sanat

Bilim ve Teknoloji, özellikle 20. yüzyılda Avrupa'da başlayan ve tüm dünyaya yayılan bir sözcüktür. İnsanın tarih boyunca el yardımıyla yaptığı birçok işi tam anlamıyla araç gereç ve makineler yardımıyla yapmaya başlaması 20. yüzyıla rastlamaktadır. 21. yüzyıl dünyası ise bilgi çağı olarak adlandırılmaktadır. Çünkü bilgi makineyi kontrol etmeye başlamış ve yapay zekâya sahip robotlar üretilmiştir.

Almanya'nın gelişiminde önemli bir yeri olan ve sanat teknoloji birlikteliğini savunan Bauhaus okulunun kurucularından Walter Gropius, sanat ve teknoloji ilişkisini şöyle açıklamaktadır; "El işçiliğinden endüstriye geçiş, kişisel tecrübeden kolektif deneyime geçiş demektir" (Tepecik, 2002, s.12-13).

Özellikle son yıllarda internetin sanat ile olan ilişkisi son derece artmıştır. 90'lı yılların ortalarından itibaren internetin yaygın olarak kullanılmaya başlamasıyla birlikte, sanatçılar da, medya olarak interneti sanat için kullanmaya başlamışlardır. Sanal âlemin sınırsızlığı, yaratıcılığı körükleyen bir faktör olarak algılanagelmıştır. Sanatçılar, bu yeni olanak sayesinde, ilk defa kendilerini başka hiç bir kuruma bağlı hissetmeden, sansürlü ve denetimden uzak, üretimlerini gösterebilme özgürlüğüne kavuştuklarını hissetmişlerdir. Aradan geçen yirmi yılda, pek çok sanat çalışması internette dolaşıma sunulmuş ve hala da sunulmaktadır. Bugün binlerce sanatçının kendi kişisel web siteleri vardır. Bu sitelerin dışında, müzeler, sanat portalları, bloglar, galeri web sitelerinden de sanatçılar ve çalışmaları hakkında tanıtımlar yapılmaktadır (Bodur, 2010, s.9).

İnternet ve dolayısıyla bilgisayar sanatçıya global dünyada kendi varlığını, sanatını ortaya koyabileceği bir alan oluşturma dışında barındırdığı yazılımlarla da dijital destekli sanat eserleri üretmesine olanak sağlamıştır. Bir anlamda teknolojinin kendisi sanat eseri üretmek için bir araç haline gelmiştir. Bu noktadan hareketle, insanlığın amaçlarına ulaşmak için aletler üretmesi ve bu aletleri gündelik yaşamında kullanması konusu bugün gelinen noktada son derece artmıştır. Her alanda olduğu gibi sanat alanında da bilgisayarların, elektronik aletlerin, makinelerin kullanımı yaygınlaşmış ve "Dijital Sanat" adıyla anılan özel bir sanat formu ortaya çıkmıştır. Dijital tekniklerin sağladığı imkânların çeşitliliği, sanatçılara bunları araç, ortam veya konu olarak kullanabilme seçimi yaratmıştır.

Dijital sanat veya sayısal sanat, genel anlamda üretilişinde bilgisayarın rol aldığı, fiziksel olmayan nesnelerin üretilmesiyle gerçekleşen sanat biçimine denilebilir. Üretim sürecinde bilgisayar geleneksel anlamda bir yardımcı araçtan, vazgeçilmez bir ortak üretici konumuna kadar uzanan tayfın herhangi bir yerinde bulunabilir. 1990'lardaki dijital devrim sonrası sayıları artan dijital ressamlar ve baskıcılar sanat çevreleri ve müzeleri

tarafından fazla kabul görmeseler de internet sanatı ve yazılım sanatı gibi dallar sanat müzelerine girmiştir, buna yeni medya sanatı da denmektedir (http://tr.wikipedia.org/wiki/Dijital_sanat) 22.12.201.

Dijital sanat günümüzde; sanatsal pratikleri için sadece tek bir estetik alanı tarif etmez. Sanatçılar dijital teknolojileri baskı, dijital fotoğraf, video gibi sanatsal pratiklerde dijital olanaklardan faydalanmaktadır. Eserler direkt olarak dijital'in karakteristik özelliklerini taşıırken bazı durumlarda ise eserlerin dijital ya da analog özelliklerin hangisini taşıdığını net bir şekilde söyleyebilmek çok kolay değildir. (Paul, 2002, s.472). Bilgisayar, dijital sanat üretiminde geleneksel anlamda bir yardımcı araçtan vazgeçilmez bir ortak yaratıcı konumuna kadar uzanmaktadır. Bu bağlamda dijital sanat içerisinde bilgisayar sadece ifadeyi somut bir şekilde anlatmakta kullanılan, bir ressam için tuval, fırça veya boya gibi bir yardımcı araç değil, aynı zamanda üretim sürecine ortak olan bir yaratıcı konumuna ulaşmıştır (Sağlamtimur, 2010, s. 217). Dijital sanatta; eserin bizzat kendisi dijital ortamda teknolojik imkânlar kullanılarak üretilebildiği gibi, aynı zamanda geleneksel yöntemlerle üretilmiş eserler de dijital üretim vasıtasıyla sergilenebilir ya da geniş kitlelere ulaştırılabilir. Donanım ve yazılım üzerine temellenen bilgisayar teknolojisi, sürekli yeni ifade biçimleri arayan sanat ile iç içe geçmiş ve teknoloji ile sanatın yakınlaşmasını artırmıştır.

Çuhacı'nın dediği gibi; Dijital sanat denildiğinde karşımıza çok geniş bir çalışma alanını ve süreci kapsayan bir kavram çıkmaktadır. Bilgisayar teknolojilerinin kullanıldığı ilk grafik düzenlemelerden, geleneksel sanat formlarının (fotoğraf, heykel, resim vb.) sınırlarının genişletilmesi, yeniden üretilmesi, kopyalanması, çoğaltımı ve arşivlenmesi için kullanılmasına; günümüz mühendislik inşası, etkileşimli gerçek/sanal ortamlara ya da yapay zekânın gelişim sürecini ve sonuçlarını ortaya koymaya yönelik projelere dek neredeyse bütün çalışmalar dijital sanat başlığı altında tanımlanmaktadır (Aktaran: Sağlamtimur, 2010, s. 217).

Buna bağlamda kavram olarak "Sibernetik" veya güdüm bilimi karşımıza çıkar. Canlı ve cansız tüm karmaşık sistemlerin denetlenmesi ve yönetilmesini inceleyen bilim dalı olan sibernetik insani ve mekanik sistemlerin çalışma tarzı ve fonksiyonlarını daha iyi anlatabilmek amacıyla, bilgi işlem sistemleri ve canlı varlıkların kontrol ve iş haberleşme

yöntemlerinin karşılaştırmalı araştırılmasına dayanır. Birden fazla disiplin oluşturmakla ilgili olan kavram bilim dallarının her biriyle tam bir uygunluk içinde olan bir dizi kavram yardımıyla bu dallar arasında tam bir ilişki kurulmasını sağlar (<http://tr.wikipedia.org/wiki/Sibernetik>) 23.12.2013.

Varolan sibernetik yapılar içerisinde internetin televizyon ile yaşanan iletişimi, internet sayesinde izleyiciyi sanat eseri karşısında aktif olmaya zorlamıştır. İnternet kullanıcıları, yıllarca televizyon ve radyoların kurumsallaşarak yaptığı yayıncılığı, birkaç dakika içinde yapabilmektedir. İsteyen her bir internet kullanıcısı kendi kurduğu sitesinden, çektiği görüntüleri istediği gibi canlı ya da daha önce çekilmiş videolar olarak yayınlatabilmekte, bunlar hakkında izleyicilerinin fikirlerini anında okuyabilmektedir. Özellikle son yıllarda gelişen ve milyonlara ulaşan sayıları ile blog kültürü, konuları sınır tanımayan içeriği ile dijital kültürün vazgeçilemez parçası olmuştur

Bu noktada, oldukça yaygın bir şekilde sanat dünyasına girmiş olan "Instagram" günümüz dijital sanatlarına birçok örnek kazandırmıştır denilebilir. Estetik ve sanatsal söylem yeterliliği ayrıca tartışılabilir olmasına rağmen bugün sosyal medyanın sanat üzerinde oldukça etkili olduğunu söylemek mümkündür. Bu açıdan instagram ve dijital sanat etkileşimi araştırma kapsamında incelenmiştir.

Instagram

Instagram; genel yapısı itibarı ile kullanıcılarına fotoğrafın yanı sıra video kaydetme, bu kayıtları hazır yazılımlar ile manipüle edebilme, ortaya çıkan çalışmaları kendi oluşturduğu sosyal ağda ve internette fotoğraf paylaşımı konusunda önemli yer edinmiş Flickr, Tumblr, Facebook, Twitter gibi platformlarda paylaşabilme olanağı sunan bir sosyal paylaşım sistemi olarak kullanılmaktadır. Sistemin en temel özelliği işletim sistemi olarak ios veya amdroid kullanan akıllı telefonlarda çalışabilen bir uygulama ile yönetilebilmesidir. Her ne kadar web sitesi üzerinden bir sergileme sistemine sahip olsa da; günümüz şekli ile web tabanlı yükleme ya da manipülasyon özelliğine sahip değildir.

Instagram'ın geleneksel fotoğraf anlayışından ayrılan temel özelliği; Fotoğrafları günümüze dek yaygın olarak kullanılan 3:2 oranında değil,

Kodak firmasının 1963 yılında ürettiği Instamatic ya da Polaroid fotoğraf makinalarının formatına benzer bir tam kare bir kadrajla kaydetmesi veya paylaşmasıdır.

Instagram, Kevin Systrom (@kevin) ve Mike Krieger (@mikeyk) tarafından 2010 yılının ekim ayında hayata geçirilmiş bir proje olmasına rağmen ilk başta sadece iPhone, iPad ve iPod Touch aletlerinde kullanılabilen bir sistem halindeydi. 2012 Nisan' ayında Android işletim sistemi kullanan kameralı telefonları da desteklemeye başlayan instagram gerek Apple gerekse Google firmalarının uygulama satış mağazalarından halen indirilebilmektedir (<http://instagram.com/about/faq/>) 23.12.2013.

Kendisini; "Hayatınızı arkadaş listenizde bulunan kişiler ve sosyal ağ dünyasıyla fotoğraf aracılığıyla eğlenceli ve hızlı bir şekilde paylaşabileceğiniz bir ortam" olarak tanımlayan instagramın ismi, anlık anlamına gelen ingilizce "instant" kelimesi ile telgraf anlamına gelen ingilizce "telegram" kelimelerinin birleşiminden gelmektedir. (<http://instagram.com/about/faq/>) 23.12.2013.

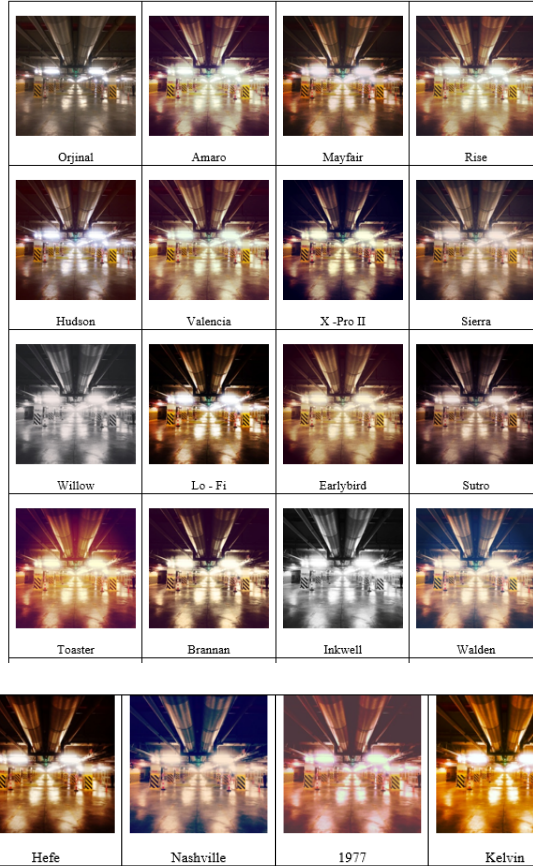
Instagram'ın bu kadar popüler olmasını sağlayan; birçok benzer yazılım olmasına rağmen fotoğraf düzenlemesine imkân vermesi ve yakalanmış fotoğraflar üzerinde çok basit bir şekilde özgün efektler uygulatabilmesi en beğenilen birkaç özelliği arasında saymak mümkündür. Bu özelliğinin yanı sıra Instagram çevremizdeki insanların hangilerinin bu sisteme dâhil olduğunu göstermekte ve sosyal ağ üzerindeki bu insanlarla Instagram üzerinden iletişim kurabilme imkânı sunmaktadır. Fotoğrafların beğenilebilmesi ve yorumlanabilmesi de yine önemli bir ayrıcalık olarak sunulmaktadır. 2013 yılının başlarında uygulamaya dâhil edilen "etiketleme" özelliği ile fotoğraflar sınıflandırılabilir ve sosyal ortamda daha kolay erişilebilir hale getirebilmektedir. Instagram'ın sosyal fotoğraf paylaşım uygulamaları içerisinde en popüler olduğunun savunulmasının bir diğer önemli sebebi ise şüphesiz Kasım 2013 itibarıyla 150 Milyon kişiden oluşan bir kullanıcı nüfusu olmasıdır. (<http://instagram.com/press>) 23.12.2013.

Instagram'da Etiketleme

Instagram'ın benzer uygulamalar içerisinde popülaritesinin önemli derecede artmasının sebeplerinden bir diğ erinin de fotoğrafların etiketlenebilmesi oldu ğ u söylenilebilir. Literatürde "Hashtag" olarak adlandırılan etiketleme fonksiyonu Instagrama eklendikten sonra aktif kullanıcı sayısında önemli bir artış oldu ğ u gözlenmiştir. Peki hashtag nedir, nasıl yapılır? Hashtag adı verilen “#” işaret; bir fotoğrafin sınıflandırılması ve daha kolay erişilebilir olmasını sağlamak için belirli bir konudaki fotoğrafin etiketlemesi belli bir başlık altında toplanması anlamına gelmektedir. Paylaşılan fotoğrafların açıklama ya da yorum alanına, önüne “#” işareti koyarak yazacağınız hashtag o fotoğraf için bir anahtar kelime olarak kabul edilmekte ve arama yapıldığı zaman o konudaki fotoğraflar arasında listelenmektedir. Instagram'ın fotoğraf ağındaki kullanıcılar bir fotoğraf hakkında beğenilerini ya da fikirlerini belirtebildikleri gibi paylaşımlarda doğru hashtag oluşturmak erişilebilirlik açısından önem arz etmektedir.

Instagram'ın Efektleri ve Efektlerin Kullandığı Teknikler Açısından Çözümlemesi

Instagram'ın bugün geldiği noktada şüphesiz ki pratik filtrelerinin payı son derece büyüktür. Photoshop gibi fotoğraf işleme programlarında birçok teknik işlem yapılarak ulaşılabilecek sonuçlara, instagram'da çok daha basit bir şekilde ulaşılabilmektedir. Sürüm güncellemeleri ile değişiklik gösterse de Kasım 2013 tarihinde aktif olarak kullanılabilen 19 efekt şu şekilde: Amaro, Mayfair, Rise, Hudson, Valencia, X-ProII, Sierra, Willow, Lo-Fi, Earlybird, Sutro, Toaster, Brannan, Inkwell, Walden, Hefe, Nashville, 1977, Kelvin sıralanabilir.

Instagram'ın filtrelerinin isimlerinin nereden geldiği üzerine kullanıcılarında oluşan merak, Instagram'ın kurucusu ve CEO'su Kevin Systrom'un "Quora" adlı sitedeki açıklaması ile son bulmuştur. Systrom bu konuya şöyle açıklık getirmiştir; "Bu isimlerin nereden geldiği ile ilgili ilginç bir şeyler söylemek isterdim ama çoğunlukla isimler efektin ne hissettirdiği ile ilgili... Kimisi analog bir film ismi, kimisi daha önce gördüğümüz bir fotoğrafla veya o anda ne yaptığımızla ilgili." Ayrıca Systrom; efektlerin ne gibi teknikler kullanılarak oluşturulduğunu kısmen şu şekilde açıklamıştır: Instagram'ın filtreleri, bir demet birbirinden farklı metodun kombinasyonu ile oluşturuluyor. Kimi zaman bir giydirme

şeklinde oluşturulurken kimi zaman da pixel matematiği ile oluşturuluyor. Örneğin "Lomo-fi" efektinin yaptığı şey aşırılaştırılmış kontrasttan başka bir etki değil. Oysa "Toaster" efekti ise çok kompleks efektlerden bir tanesi. Daha fazla bilgi vermek isterdim ama bu da bizim sırlı sosumuz. Belki başka bir gün... Bir başka yorumunda da filtrelerin; Curve eğrisiyle renk ışık değişimleri, katmanlar arası kaynaştırmalar, (hue) renk ayarlamaları v.b. gibi efektlerin kombinasyonlarından oluştuğunu belirten Systrom, genellikle instagram yazılımında algoritmaları oluşturmada önce photoshop yazılımında hazırladığını belirtmiştir. ([http:// www.quora.com/Kevin-Systrom](http://www.quora.com/Kevin-Systrom)) (23.12.2013).

SONUÇ

Sanatın; malzeme veya düşünsel anlamda tüm teknolojileri yani bir bütün olarak sibernetiği; yeni uygulamalar veya tutumlar ile harmanlayarak, oluşmuş tüm düşünce modları ve değerler yargıları içerisinde, yeni iletişim ve bilgi ortamına eşlik eden sanal bir büyüme ile birlikte gelişimini söylemek mümkündür.

Bu gün teknolojinin geldiği açıdan bakıldığı zaman, sanatsal süreç içerisinde oluşan en değerli anlam kazancı/kaybı değişen estetik anlayışlar bağlamında olmuştur denilebilir. Sanatçılar teknolojiden faydalanarak kalıplaşmış sanat anlayışlarının dışına çıkmış ve farklı beğeni düzeylerinin oluşmasında etkili olmuşlardır. Instagram benzeri tüm yazılımlardan gerek içeriği, gerekse çözümlediği ve sağladığı tüm imkânlar bakımında ayrılmaktadır denilebilir. Günümüzde sanatsal farklı söylemlerin oluşmasında kullanılan yazılımı ile ve çıkan ürünlere yorum alınabilmesini sağlaması bakımından dijital sanat medyaları arasında önemli bir yere konumlanmıştır.

KAYNAKÇA

AKMAN, Toygar (1984). *Sibernetik Yaratıcılık*. Ankara. Bilgi Yayınevi.
ARTAN, Çiğdem (2007). *Fotoğrafın Sanatsal Değerinin Ötesinde Kullanım alanları Üzerine Bir Tartışma: Bilgi mi, Propaganda mı?.* *Cogito*. (52). İstanbul. Yapı Kredi Yayınları.

- BODUR, Cengiz (2010). *Görsel Anlatımda Dijital Yaklaşımlar*. Resim Anasanat Dalı, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.**
- ÇOKOKUMUŞ, Benan (2012). Dijital Ortamda Kültür ve Sanat. *International Journal of New Trends in Arts, Sports & Science Education*, 1 (3), 51-66.**
- ÇUHACI, Gülizar (2009). Dijital Sanat ve Beden. http://gulizarcuhaci.com/marmara_full.html, 22.12.2013.**
- <http://instagram.com/about/faq/>**
- http://tr.wikipedia.org/wiki/Dijital_sanat, 22.12.2013.**
- <http://www.wisegeek.com/what-is-cyberart.htm>, Erişim Tarihi: 13.11.2013**
- PAUL, Christiane. (2002). Renderings of Digital Art. *Leonardo* 35 (5), 471, 474.**
- SAĞLAMTİMUR, Zuhale Özel (2010). Dijital Sanat. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10 (3), 213-238.**
- TEPECİK, Adnan. (2002). *Grafik Sanatlar*. Ankara. Detay Yayıncılık.**